

RESEARCH ARTICLE / Araştırma Makalesi
<https://doi.org/10.37093/ijsi.1210342>

Dirençli Kent Tasarımında Katılımcılık: Türkiye’de Belediyeler ve STK’lar Arasındaki Paydaşlık İlişkisinin İncelenmesi

Erdal Eroğlu*

Semra Taş**

Mine Aydemir Dev***

Öz

Bir kentte fiziksel, çevresel, sosyal ve ekonomik anlamda ortaya çıkabilecek tüm sorunlarla mücadelede kentin paydaşları ile ortaklaşa hareket edilmesi, kenti daha dirençli hale getirebileceği gibi tüm paydaşları kendilerini daha güvende hissedebilecekleri bir kente dönüştürecektir. Bu durum her şeyden önce belediyelerde katılımcı bir modelin benimsenmesi ve paydaş katılımına önem veren bir yönetim anlayışıyla mümkündür. Bu çalışmada dirençli kent tasarımında belediyelerin önemli bir paydaşı olan STK’larla olan katılımcılık ilişkisinin mevcut durumuna odaklanılmaktadır. Çalışmanın amacı Türkiye’de belediyeler ile STK’lar arasındaki katılımcılık ilişkisini değerlendirmektir. Çalışmada nicel yöntem benimsenmiştir. Bu kapsamda toplam 800 veri STK örnekleme ve 552 veri Belediye örnekleme için anket toplanmıştır. Çalışmada elde edilen en önemli bulgu karar alma süreçlerine katılımcılık konusunda Türkiye’de belediyeler ile STK’lar arasındaki paydaşlık ilişkisinin zayıf olduğu ve dirençli kent tasarımında katılımcılık ilişkisine önem verilmesi gerektiği yönündedir.

Anahtar Kelimeler: dirençli kentler, paydaşlık ilişkisi, katılımcılık, STK, belediye

JEL Kodları: H79, R58, Z18

Cite this article: Eroğlu, E., Taş, S., & Aydemir Dev, M. (2023). Dirençli kent tasarımında katılımcılık: Türkiye’de belediyeler ve STK’lar arasındaki paydaşlık ilişkisinin incelenmesi. *International Journal of Social Inquiry*, 16(1), 297–313. <https://doi.org/10.37093/ijsi.1210342>

* Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Maliye Bölümü, Türkiye (Sorumlu Yazar).
E-posta: erdaleroglu@comu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5359-2420>

** Arş. Gör. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Maliye Bölümü, Türkiye
E-posta: semratas@comu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8727-9072>

*** Arş. Gör. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Ekonometri Bölümü, Türkiye
E-posta: mineaydemir@uludag.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3276-8148>

Article Information

Bu çalışma, TÜBİTAK (SOBAG) 1001 kapsamında desteklenen 120K148 numaralı ve "Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Planlama ve Bütçeleme Süreçlerinde Belediye ile Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki Katılımcılık İlişkisinin Büyükşehir Belediyeleri ve İl Belediyeleri Açısından Analizi" başlıklı projeden üretilmiştir. Mali desteklerinden dolayı TÜBİTAK’a teşekkür ederiz.

Received 26 November 2022; Revised 18 April 2023; Accepted 10 May 2023; Available online 30 June 2023

Participation in Resilient Cities: Evaluation of Stakeholder Relationship Between Municipalities and NGOs in Türkiye

Abstract

Acting in partnership with the city's stakeholders in combating all the problems that may arise in a city in physical, environmental, social and economic terms can make the city more resilient and transform it into a city where all stakeholders can feel more secure. This is possible first and foremost through the adoption of a participatory model in municipalities and a management approach that attaches importance to stakeholder participation. This study focuses on the current state of the participation relationship between municipalities and NGOs, which are important stakeholders of municipalities in resilient city design. The aim of the study is to evaluate the participation relationship between municipalities and NGOs in Türkiye. The quantitative method was adopted in the study. In this context, a total of 800 data were collected for the NGO sample and 552 data were collected for the municipality sample. The most important finding of the study is that the stakeholder relationship between municipalities and NGOs in Türkiye is weak in terms of participation in decision-making processes and that participation should be given importance in resilient urban design.

Keywords: resilient cities, stakeholder relationship, participation, NGO, municipality

JEL Codes: H79, R58, Z18

1. Giriş

Kentsel yerleşim alanlarının genel adı olarak ifade edilen ve insanların bir arada yaşamaları sonucu ortaya çıkan kentler, bireyler için "toplumsal, siyasal, yönetsel ve ekonomik anlamda" çeşitli yaşam alanları oluşturmaktadırlar (Başaran, 2008, s.17; Hayta, 2016, s. 166). Ancak söz konusu bu yaşam alanlarında zaman içerisinde hem insanlardan hem de doğal birtakım faktörlerden dolayı kent direncini olumsuz yönde etkileyen birçok sorun ortaya çıkabilmektedir. Kentleşme süreci, şehrin ekonomisi, kaynak kullanımı, yaşam kalitesi, zaman maliyetleri ve sürdürülebilir kalkınma üzerinde değişen derecelerde etkiye neden olmuştur (Zhu vd., 2020, s. 1). Kentlerde artan nüfusla birlikte enerji kıtlığı, hava-su-toprak kirliliği, atık yönetimi, içme suyu, kanalizasyon, ulaşım, barınma gibi birçok alanda ortaya çıkan sorunlar giderek gündelik yaşamda daha görünür hale gelmeye başlamıştır (Zhu vd., 2019, s. 2). Diğer taraftan vatandaşların hizmet talepleri her geçen gün artmakta ve kent kaynaklarının kullanımında rekabet artmaktadır (Krellenberg vd., 2016, s. 52). Kent yönetimleri bu sorunlarla başa çıkmak için akıllı kent, dirençli kent ve katılımcı yönetim gibi yeni kent planlaması ve tasarımlarına ihtiyaç duymaktadır. Yerel yönetim reformları bağlamında uzun zamandır tartışılmalı bu tasarımlar, özellikle, Covid 19 pandemisi birlikte kentlerin ve de belediye idarelerinin en önemli gündemi haline gelmiştir. Covid 19'un insan sağlığının yanı sıra, en temelde besin kaynaklarına olmak üzere yerel hizmetlerin tedarikinde, insanların temel gereksinimlere erişimlerinde, haberleşme ve sosyalleşme kaynaklarında ciddi olumsuz etkileri olmuştur. Nitekim bu olumsuz etkilerle mücadelede katılımcı bir yönetim anlayışı benimseyen belediye örnekleri incelendiğinde (Cattivelli & Rusciano, 2020; Sharifi & Khavarian-Garmsir, 2020) dirençli kent yönetiminde katılımcı uygulamaların önemi ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda dirençli şehirler, gelecekteki şokları (ekonomik, çevresel, sosyal ve kurumsal) önleme, toparlama ve bunlara hazırlanma becerisine sahip şehirler olarak tanımlanmaktadır (Desouza & Flanery, 2013, s. 89). Dirençli bir şehir, herhangi bir şok veya stres sırasında hizmetlerin ve işlevlerin sürekliliğini sağlarken, insanların yaşamlarını korur ve geliştirir (European Commission vd., 2017, s. 5).

Hizmet sunumunda subsidiarite (hizmette yerellik) ilkesi gereği belediyelerin merkezi idareye kıyasla daha etkin kabul edildiği bilinmektedir. Bunun yanı sıra belediyeler, içsel ve dışsal şokların sindirilmesinde ve kentin dirençliliğinin artırılmasında hem kendi dinamiklerini

hem de Sivil Toplum Kuruluşlarını (STK) harekete geçirmek, daha etkili ve verimli müdahale ve kurtarma önlemlerini geliştirmek konularında oldukça önemli idari birimlerdir. Çalışmanın amacı dirençli bir kent tasarımı için planlama ve karar alma süreçlerinde belediyelerin öncelikli olarak kent paydaşlarıyla katılımcı bir model kurmaları gerekliliğine vurgu yapmaktır. Bu kapsamda çalışmada planlama ve karar alma süreçlerinde belediyelerin önemli bir paydaşı olan STK’larla olan katılımcılık ilişkisine odaklanılmaktadır. Çalışmada kent direncinin oluşmasında ve kent direncini olumsuz etkileyebilecek her türlü sorunla mücadele edilmesinde çok aktörlü yönetim anlayışı ile katılımcı bir yerel yönetim modelinin izlenmesinin oldukça önemli olduğu kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle daha yaşanabilir ve dirençli bir kent için kentin paydaşlarının karar alma sürecine dâhil olması gerekmektedir. İlgili literatürde dirençli kent genellikle iklim değişikliğine atıfta bulunarak tartışılmaktadır (Carter vd., 2015, s. 3; Kim & Lim, 2016, ss. 2-3). Bu tartışmalarda, kentlerde iklim değişikliğinin etkilerinin başarılı bir şekilde kontrol altına alınabilmesi için kentin mimari yapısının (ekolojik tasarımlar, alternatif enerji modelleri, teknolojiye dayalı önlemler vb.) ekosisteme uyumlu hale getirilmesine yönelik yenilikçi yaklaşımlar değerlendirilmektedir (Krellenberg vd., 2016, s. 52). Çalışmanın özgün yanı dirençli kent tasarımında kent yöneticileri ile STK’lar arasındaki katılımcılık ilişkisine vurgu yapmak ve ilgili literatüre katkı sunmaktır. Şeffaf ve hesap verebilir bir yerel yönetime sahip olan, kent planlamasında ve karar alma süreçlerinde katılımcı bir modelin izlendiği kentler, ortaya çıkabilecek tüm sorunlara karşı, kent dinamikleri ve kentsel politikalarda etkin olan kent aktörleri ile koordineli hareket ederek, sorunlarla geniş kapsamda mücadele edebilmektedir (Payam, 2019, s. 1024). Bu yüzden ekonomik, sosyal, fiziksel vb. olaylardan etkilenen kentlerin, dirençli kentler şeklinde tasarlanabilmesi için karar alma sürecine STK’ların katılması gerekmektedir (Jabareen, 2013, ss. 221-223). Bu kapsamda çalışmada ilk olarak kent direnci, yönetim ve katılımcılık kavramları teorik açıdan ele alınmıştır. Daha sonrasında dirençli kent tasarımında belediyeler ve STK’lar arasındaki katılımcılık ilişkisinin rolü ve önemi açıklanmıştır. Son olarak ise iki ayrı örneklem grubu olan belediye ve STK’lardan elde edilen anket bulguları, katılımcıların demografik özellikleri, katılımcılık algısı ve paydaşlık ilişkisi kapsamında değerlendirilmiştir.

2. Dirençli Kent Kavramı

Toplumsallaşmanın yanı sıra kolektif ihtiyaçların karşılanmasında giderek daha önemli hale gelen ancak gerek doğal gerekse insanlardan kaynaklı birçok sorun ve tehditle karşı karşıya kalan kentler, esasen oldukça savunmasız, karmaşık ve birbirine bağımlı sistemlerdir (Eren, 2019, s. 907; Ergen, 2012, s. 317; Godschalk, 2003, s. 136). Sorunlarla mücadele ederek olası etkilerini azaltabilmek ve kentlerin güvenliğini sağlayıp refah seviyesini yükseltmek her şeyden önce kentlerin hazırlıklı ve dirençli olmasına bağlıdır (Jabareen, 2013, s. 220). Genel itibarıyla bir sistemin karşılaşılan sorunlarla başa çıkma ve işlevselliğini yeniden kazanabilme yeteneği olan dirençlilik kentsel açıdan kentteki “bireylerin, toplulukların, kurumların ve işletmelerin” maruz kalınan kronik veya akut şoklara uyum sağlayabilmesi, bu şoklara rağmen varlığını devam ettirebilmesi ve büyüme kapasitesine sahip olması şeklinde ifade edilmektedir (Spaans & Waterhout, 2017, s. 2; Tang & Heinemann, 2018, s. 1).

İletişim ve teknolojilerdeki gelişmelerle zamansal ve mekânsal sınırlılıkların da ortadan kalktığı yeni dünya düzeninde hızla değişen ve dönüşen süreçlere kentlerin de hızlı tepki verme, hızlı uyum sağlama, dinamik olarak geri bildirim verme ve ani sosyal krizler karşısında büyümeyi ve gelişmeyi sürdürme yeteneğine sahip olması gerekmektedir (Wu vd., 2022, s. 1). Kentin daha dirençli bir şekilde tasarlanması ve kent yönetiminin bu esnekliğe sahip olması, muhtemel

olumsuz senaryolarda kırılmalık ve belirsizlik risklerinin çözümlenmesine ve sürdürülebilir kentsel kalkınmanın sağlanmasına yardımcı olacaktır. Eğer bir kent dirençli değilse kent sakinleri devamlı sorunlara maruz kalacak, olası riskler karşısında daha savunmasız duruma düşecektir (Jabareen, 2013, s. 220). Dünya nüfusunun yarısından fazlasının ikamet ettiği kentlerde temel hizmetlerin desteklenmesi, küresel, bölgesel ve yerel ölçekte birbirine bağımlı altyapı sistemlerinin daha da geliştirilebilmesi ve sürdürülebilir kılınabilmesi için "dirençli kentler" konusuna odaklanılması oldukça önemlidir (Cloete, 2012, s. 341; Mirti Chand, 2018, s. 158).

Dirençlilik "bir sistemin ve özelliklerinin değişime, olumsuz etkiye maruz kalmasına rağmen, durum değişkenleri veya popülasyonları arasındaki olumlu ilişkileri sürdürebilmesi" olarak ifade edilmektedir (Holling, 1973, s. 14). Esasen farklı disiplinlerce farklı şekillerde değerlendirilen ve kullanım alanına göre yeni anlamlar kazanabilen bu kavram, kent açısından ele alındığında kentsel sistemde meydana gelen herhangi bir değişikliği özümsemek, uyum sağlamak ve bu değişikliklere karşılık verebilmek anlamına gelmektedir (Desouza & Flanery, 2013, s. 89; Kavanoz, 2020, s. 5). Dirençli kent, kentin değişim karşısındaki uyum sağlama yeteneği ve kapasitesidir (Bush & Dayon, 2019, s. 2). Cretney (2014, s. 629) dirençliliğin "...değişimi özümseme yeteneği ve bozulma karşısında yeniden düzenleme veya uyum sağlama kapasitesi" olarak tanımlanabileceğini ifade etmektedir. Meerow vd. (2016, s. 45) diğer tüm tanımlarda da ifade edildiği gibi dirençli kenti "bir kentsel sistemin ve onu oluşturan tüm sosyo-ekolojik ve sosyo-teknik ağların zamansal ve uzamsal ölçeklerde- bir rahatsızlık karşısında istenen işlevleri sürdürme veya hızla geri dönme, değişime uyum sağlama ve mevcut veya gelecekteki uyarlanabilir kapasiteyi sınırlayan sistemleri hızla dönüştürmek" olarak tanımlamaktadır. Mirti Chand'a (2018, s. 158) göre sahip olduğu işlevleri, yapısını ve kimliğini devam ettirebilmek adına gelecekte karşılaşılabilecek sorunları absorbe etmekle birlikte aynı sorunları hafifletecek sistem ve kapasiteler geliştiren kentler, dirençli kentlerdir. Bir diğer tanıma göre ise dirençli kentler "fiziksel, çevresel, sosyal ve ekonomik" anlamda karşı karşıya kalınabilecek her türlü olumsuz durumda kent dinamikleri ve aktörleri (paydaşlar) ile birlikte mücadele edebilen kentlerdir (Çiriş, 2017, s. 148). Bu bağlamda dirençlilik ya da dirençli kent kavramının, bir krizin ardından başa çıkma, değişime tepki verme ve bir dereceye kadar normal işleyişine geri dönme yeteneğini ayırt eden bir kavram olarak öne çıktığı görülmektedir (Cretney, 2014, s. 629). Son dönemdeki tartışmalarda ise (Coaffee vd., 2018, s. 404) kentteki farklı paydaşları ve sektörleri birbirine bağlayan katılımcı ve yönetişimci yaklaşımın kentin dayanaklılığına olan etkisi ön plana gelmiştir. Dirençli kenti kavramsal olarak yeniden çerçvelendiren bu yaklaşımlar karar alma süreçlerinin etkinliğine, örneğin neyin, neye ve kimin, nerede, ne zaman ve neden karar vereceği konularının katılımcı bir çerçevede gerçekleştirilmesine vurgu yapmaktadır (Meerow vd., 2016).

Bir kentin dirençli hale getirilmesi konusunda gereken önlemleri almak ve politikalar geliştirmek konusunda uluslararası kuruluşlara, hükümetlere ve kent yönetimlerine önemli roller düşmektedir. Özellikle kentsel direnç kavramının sürdürülebilirlik, ekonomik kalkınma ve yönetim kavramlarıyla bağlantılı olduğu göz önünde tutulduğunda bir kentin dirençli olacak şekilde tasarlanmasının önemi daha belirgin hale gelmektedir (Desouza & Flanery, 2013, s. 89). Karmaşık ve dinamik bir yapıya sahip kentlerde dirençliliği sağlamak adına kentsel sistem araştırmaları için finansman ayrılmalı, ileri eğitim programları için destek verilmeli, kentin planlanması ve tasarlanmasında çeşitli meslek grupları arasında aktif iş birliğinin sağlanması gerekmektedir (Godschalk, 2003, s. 141). Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Ofisi'nin de (UNISDR) belirttiği üzere güçlü bir yerel bilgi alt yapısına sahip olan dirençli kentler yetkin ve hesap verebilir bir yerel yönetime sahiptirler. Bu kentlerde kentsel direncin oluşması ve devam ettirilebilmesi için kentin planlanmasında ve karar alınmasında çok aktörlü yönetim anlayışı

benimsenmekte ve kent paydaşlarının da dâhil olduğu aktif katılımcı bir model izlenmektedir (UNISDR, 2010).

3. Dirençli Kent Tasarımında Katılımcılığın Önemi

Bir kentin tarih boyunca yaşadığı doğal afetlerin yanı sıra maruz kalabileceği riskleri en iyi o kentte yaşayanların bileceği göz önüne alındığında, kentin karşılaşılabileceği baskı unsurlarını anlamak, karmaşık ve birbiriyle bağlantılı akut ve kronik sorunları öngörmek ve kentsel direnci sağlamak için kent paydaşlarının fikirlerinin alınıp tecrübelerine başvurulması elzemdir. Diğer bir ifadeyle kentsel direncin sağlanması adına karar alma sürecine kent paydaşlarının da dâhil edildiği bir yönetim anlayışının izlenmesi gerekmektedir (Spaans & Waterhout, 2017, s. 1; Tuğaç, 2019, ss. 987-1008). Kim ve Lim’in (2016, s. 3) de belirttiği üzere direnç inşa etme sürecinin temel yapı taşlarından biri yönetiştir.

Yönetişim, yönetenler ile paydaşlarının etkileşimi sonucu ortaya çıkan bir yapı veya düzenin oluşturulması gerektiğini belirtmektedir (Stoker, 1998, s. 155). Karar alma süreçlerine hükümetin yanı sıra özel sektör ve sivil toplum kuruluşları gibi aktörleri de dâhil eden yönetim, işbirliğinin ve paydaşlık ilişkisinin güçlendirilmesidir (Kafa & Ataay, 2008, s. 229). Devlet, piyasa ve sivil toplum kuruluşları arasındaki etkileşime odaklanan bu yönetim modelinde hem toplumsal sorunları çözmeye hem de toplumsal fırsatlar yaratmada yeni yollara başvurulması gerektiği ihtiyacı vurgulanmaktadır (Kooiman, 1999, s. 68). Karar alma sürecinde yönetenler ile yönetilenlerin karşılıklı, etkin ve belirleyici biçimde birlikte rol alması olarak ifade edilen yönetim kavramının temelinde katılım olgusu yer almaktadır (Çın, 2015, s. 20; Gönüllü, 2020, s. 57).

Atif katılım, devlet ve sivil toplum arasındaki ilişkinin seçimler, belediye meclisi vb. gibi temsili demokrasi araçlarının ötesine geçmesini bir öncül ilke olarak varsaymaktadır. Ancak, temsil mekanizmalarının dışında kalan tüm katılım mekanizmaları otomatik olarak aktif katılım araçları olarak değerlendirmek mümkün değildir. Örneğin, Callahan’a (2007, s. 1182) göre halk toplantıları, her ne kadar bireylerin doğrudan katılımına fırsat verse de vatandaşların yönetim tarafından alınan kararlar konusunda bilgilendirilmesinin ve tek yönlü iletişimin ötesine geçemediği ve yönetim ile vatandaş arasında güvenin gelişmesine katkı yapmadığı için aktif katılım kategorisi altında yer alamayacak geleneksel bir katılım yöntemidir. Yazındaki tartışmaların ve görgül çalışmaların vurguladığı gibi, vatandaşların iradesinin, karar alma süreçlerinin başından itibaren (Berner, 2003, ss. 411-412), demokratik ve etkili olarak yer bulabileceği katılım süreçlerinin hayata geçirilmesi ve sürekli iletişim yoluyla bu süreçlerin zeminini oluşturacak yönetim ve katılım anlayışının paydaşlar arasında ortak olarak benimsenmesi ve paydaşların rollerinin netleştirilmesi aktif katılım için önemlidir (King vd., 1998; Røiseland & Vabo, 2016). Benzer şekilde, halk katılımını geniş bir skaladaki paydaşların dâhil olduğu müzakereci bir süreç olarak tanımlayan Innes ve Booher (2004, s. 428), güvenilir ve samimi olması anlamında “gerçek bir diyalog süreci”, “paydaş ağları” ve “kurumsal kapasite” şeklinde tanımladıkları üç unsuru aktif katılım açısından kritik saymaktadır.

Aktif katılım; her ne kadar nihai kararda sorumluluk devlete ait olsa da vatandaşların politika süreçlerine doğrudan doğruya kendisinin katılması anlamına gelmektedir (Ergen, 2012, s. 320).

Vatandaş katılımı vatandaşların kendilerini ilgilendiren kararlar üzerinde söz sahibi olması ve bu kararları kontrol edebilme yollarıyla ilgili olsa da başta bütçeleme süreci olmak üzere yerel karar alma süreçlerine çoğu zaman vatandaşlar dâhil edilmemektedir (Chirenje vd., 2013, s. 10; Devas & Grant, 2003, s. 309). Karar alma süreçlerinde aktif katılımcılığın etkinliğinin artırılması için katılıma imkân sağlayacak süreçlerin meydana getirilmesi, vatandaşların bilgiye erişebilir

olması, sağlıklı bir katılım adına katılımcılara eğitim verilmesi ve karar alma sürecinde aktif katılımı sağlayacak STK'ların örgütlenmesinin sağlanması gibi adımların atılması gerekmektedir (Ergen, 2012, s. 322). Aktif katılım kavramı, diğer bir yönüyle, "aktif vatandaş" modelinin gelişmesi; yani, "aktif yurttaşlardan oluşan sivil toplum alanının" genişlemesi ve derinleşmesi ile siyasi iktidarın bu yönde gerçekleştireceği destek ve teşviklerle bağlantılıdır. Aktif vatandaşlık, vatandaş olarak elde edilen hakların kullanılması yanında bu haklarla birlikte gelen sorumlulukların da yerine getirilmesini içerir. Bahsedilen sorumluluk, bireylerin kendileri dışındaki insanlarla birlikte bir şeyler yapmaları, dayanışma içinde bir vatandaşlık ve sivil toplum alanı yaratmaları ile hayata geçmektedir. Bu anlamda, sivil toplum, STK'ların teknik bilgi ve organizasyon sayesinde profesyonel olarak proje yapmalarından çok daha fazlasını ifade etmektedir (Keyman, 2004).

"Sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi" yaşamda karar alma süreçlerine katılımın temel insan haklarından biri olarak kabul edilmesi gerektiği savunulduğunda, kentsel dirençliğin sağlanması ve korunmasında, kent paydaşlarının karar alma süreçlerine dâhil olduğu katılımcı bir yerel yönetim modelinin kabul edilmesi gerekliliği açıktır (Lister, 1998, s. 228; Tuğaç, 2019, s. 1011). Halka en yakın yönetim birimi olmasının yanı sıra hizmet sunduğu bölgenin ihtiyaçlarını da iyi analiz edebildikleri için kentte ortaya çıkabilecek sorunların çözümünde belediyeler kilit rol oynamaktadır. Dolayısıyla yapısı gereği ve sorunlarla mücadele edebilme kapasitesine bağlı olarak varlığını devam ettirebilen kentlerin dirençli bir şekilde tasarlanmasında belediyelerin rolü oldukça önemlidir (Jabareen, 2013, s. 221). Belediyelerin en önemli paydaşı vatandaşlar olduğu için bir kentin planlanması ve tasarlanmasında her şeyden önce yerel ihtiyaçların ve vatandaşların beklentilerinin dikkate alınması, geçmiş deneyimlerden yararlanılması gerektiği şüphesizdir. Vatandaşların kentsel karar alma ve planlama süreçlerine katılımının alınan kararların meşruiyetini, kalitesini ve etkinliğini arttıracakđı öngörülmekte, vatandaş katılımının yerel sürdürülebilirliğin ve kentsel direncin sağlanmasında kilit öge olduğu düşünülmektedir (Schauppenlehner-Kloyber & Penker, 2016, s. 2).

Katılımcılık, yöneticiler ile vatandaşlar/devlet ile sivil toplum arasındaki ilişkinin güçlenmesini vurgulayan "yeni yönetim paradigmasının" önemli bir unsuru olarak tanımlanmaktadır (Ruige vd., 2014, s. 9). Vatandaşların politika geliştirme süreçlerine mümkün olan her durumda dâhil olmalarının önemine dikkat çeken Ruige vd. (2014, s. 19) halk katılımı sayesinde "yönetimin politika ve faaliyetlerinden doğrudan etkilenecek olanların, sürece kendi uzmanlıklarını dâhil ederek daha iyi, somut ve sürdürülebilir sonuçlar ortaya konmasına katkıda bulunabileceklerinin..." ve "kamusal faaliyetlerin meşruiyetinin ve yeni yasaların ve düzenlemelerin benimsenmesinin vatandaşların sürece dâhil edilmesiyle artacağı"nı altını çizmektedir.

Belediyelerin kent yönetimindeki bir diğer paydaşı ise vatandaşların örgütlü temsilcileri olan STK'lardır. Toplumsal haklar, insan hakları, hizmet, refah, kalkınma ve çevre gibi farklı alanlarda faaliyetlerini sürdüren, toplumun oluşturduğu, devletten ayrı, kendi karar organlarına ve bütçeye sahip organizasyonlar şeklinde tanımlanabilen STK'lar; "Sivil Toplum Örgütleri, Sivil Toplum Kurumları, Üçüncü Sektör, Gönüllü Kuruluşlar, Yönetim-Devlet-Hükümet Dışı Kuruluşlar" şeklinde de ifade edilmektedir (Gönüllü, 2020, s. 55; Kaypak, 2012, s. 183). Toplumsal sorunların çözüm doğrultusunda "dernek, vakıf, meslek odası, siyasi parti ve sendikalardan oluşan STK'ların kamuoyu oluşturma, kamuoyunu etkileyip yönlendirme güçleri oldukça yüksektir. Temsili demokraside temsil yeteneğinin artması amacıyla, karar alma süreçlerinde vatandaşların pasif katılımına karşın aktif katılımı vurgulayan yönetimde, STK'ların ön plana çıkması temsil ettikleri alan ve ilerici toplumsal işlevinden kaynaklanmaktadır (Çın, 2015, s. 17; Derici, 2020, s. 236). Kitlesele olarak halkı temsil eden, sivil toplum anlayışının reel-politikte

çalışmasını sağlayan bu kuruluşlar, alınan yerel kararların vatandaşların tercihlerine uygun olmasını savunmalıdır. Ayrıca zamanı geldiğinde diğer aktörleri de etkilemeye çalışan STK’lar esasen yönetim sürecinde doğal denetim faaliyetinde de bulunmaktadır (Çın, 2015, s. 18; Yeşildağ, 2020, s. 33).

4. Yöntem

Çalışmada STK’lar ve Belediyeler olmak üzere yerel düzeyde aktif katılımcılığın iki ana paydaş grubuna ilişkin veriler toplanmıştır. Veri toplanan ilk grup STK’lardan oluşmaktadır. STK’ların sınıflanmasına dair literatür taraması yoluyla ulaşılan sonucu izleyerek dört farklı kategoriye dâhil olan tüm STK’lar ele alınmıştır. Bu dört kategori; dernek, akademik oda, siyasi parti temsilciliği ve sendikalardan oluşmaktadır. Anketlerin gerçekleştirileceği STK’ların sayısının belirlenmesinde; dernekler için Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün, meslek odaları için Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), Türkiye Odalar ve Borsalar (TOBB) gibi birliklerin, sendikalar için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın verileri ve siyasi parti temsilciliği için Siyasi Parti Genel Merkezleri’nin verilerinden yararlanılmıştır. 2019 yılı itibari ile Türkiye’deki STK’ların toplam sayısı 119651’dir.

Veri toplanan ikinci grup belediyelerdir. Belediyeler için anket uygulaması Büyükşehir Belediyeleri (BŞB) ve il belediyeleri olmak üzere iki grup üzerinden gerçekleştirilmiştir. Belediyelere uygulanan anketlerde ulaşılmak istenen birimler belediye meclis üyeleri olarak belirlenmiştir. Diğer bir deyişle büyükşehir ve il belediyelerinin belediye meclis üyeleri araştırmanın belediye örneklemini oluşturmaktadır. 2019 yılı itibariyle BŞB ve il belediyeleri meclis üye sayısı toplam 3578’dir.

Araştırma kapsamında tüm büyükşehir ve il belediyeleri ve bunların sınırlarında yer alan STK’ların tümüne ulaşmak zor, maliyetli ve uzun zaman gerektirdiğinden seçilecek örneklerin Türkiye genelini temsil etmesi için İBBS (İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) bölgelerinden yola çıkılarak İBBS Düzey 1’deki illerin STK ve Belediye meclis üye sayıları incelenmiştir. Belediyelerin seçiminde ayrıca elde edilen bulguların Türkiye genelini temsil etmesi amacıyla her bir bölgeye denk gelecek şekilde bir büyükşehir belediyesi ve bir il belediyesi, gelişmişlik düzeyi ve sahip oldukları STK sayıları dikkate alınmıştır. Bu inceleme sonucunda en yüksek STK’ya sahip ve gelişmişlik düzeyleri bakımından yüksek olan her bölgeden bir BŞB ve bir il belediyesi olacak şekilde iller seçilmiştir. Böylece toplamda araştırmaya 13 Büyükşehir Belediyesi (İstanbul, Balıkesir, İzmir, Denizli, Bursa, Ankara, Antalya, Kayseri, Samsun, Trabzon, Erzurum, Malatya, Gaziantep) ve 10 (Çanakkale, Düzce, Karaman, Isparta, Sivas, Zonguldak, Rize, Erzincan, Elazığ, Adıyaman) İl Belediyesi dâhil edilmiştir. Buradaki önemli bir nokta STK’lar içerisinde yer alan dernek sayılarının oldukça fazla olması ve bu derneklere ilişkin detaylı bilgilerin (kuruluş yılı, faaliyet sayısı, üye sayısı vb.) topluca yer aldığı bir veri setinin bulunmamasıdır. Bu nedenle araştırma çerçevesinde dernekler faaliyet alanlarına göre ve belediye ile paydaşlık ilişkisi açısından İş Çevreleri (İş İnsanları Dernekleri), Eğitim ve Sağlık, Kadın ve Çocuk Hakları, Çevre, hemşericilik, kültür-sanat ve dezavantajlı gruplar olmak üzere 7 başlık altında bir sınıflandırma yapılarak bu başlıklarda yer alan dernekler araştırmaya dâhil edilmiştir. Aynı zamanda seçilen derneklerin en az iki yıldır faaliyet gösteren dernekler olmasına dikkat edilmiştir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Etik Kurulu'ndan 07.11.2019 tarihli 2019/62 protokol numarası ile alınan etik kurallarına uygunluk kararına istinaden nihai verilerde toplam 800 veri STK örnekleme ve 552 veri Belediye örnekleme için anket toplanmıştır. Her iki örnekleme grubundaki katılımcılar çalışmada gönüllü olarak yer almışlardır. Katılımcılara demografik soruların yanı sıra Belediyeler ile STK'lar arasındaki ilişkilerde ön plana çıkan konular ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

STK temsilcilerine yöneltilen sorular:

- (1) Belediye ile olan ilişkilerinizde daha çok hangi konular ön plana çıkmaktadır?
- (2) Belediyeye yönelik taleplerinizi hangi yollarla dile getiriyorsunuz?
- (3) Belediye yönetimine başvurularınızda ve taleplerinizin yerine gelmesinde hangi tür engellerle karşılaşmaktasınız?
- (4) Yerel katılımçılık kavramı size neyi ifade etmektedir.
- (5) Belediye yönetimini hangi yollarla denetliyorsunuz/takip ediyorsunuz?
- (6) Sizce yerel katılımçılıkla ilgili eksikliklerin başlıca nedenleri nelerdir?

Belediye Meclis Üyeleri'ne yöneltilen sorular:

- (1) Belediye olarak STK'larla olan ilişkilerinizde daha çok hangi konular ön plana çıkmaktadır?
- (2) Belediye olarak STK'larla ilişkiniz genel olarak hangi kapsamda gerçekleşmektedir?
- (3) Belediye olarak STK'larla olan ilişkilerinizde genelde hangi tür engellerle karşılaşmaktasınız?
- (4) Yerel katılımçılık kavramı size neyi ifade etmektedir?
- (5) Sizce yerel katılımçılıkla ilgili eksikliklerin başlıca nedenleri nelerdir?

Bu sorular kapalı uçlu olup katılımcıların birden fazla seçenek arasından en önemli gördükleri ilk üç cevabı işaretleyebilecekleri şekilde düzenlenmiştir. Elde edilen veriler frekans tabloları ile özetlenmiştir.

5. Bulgular

Çalışmanın belediye örnekleminde; belediye başkan yardımcısı, belediye meclis üyesi, belediye encümen üyesi, belediye daire başkanı ve müdür olmak üzere toplam 552 katılımcı yer almaktadır. 552 katılımcının yaklaşık %85.1'i erkek, %48.9'u üniversite mezunu ve %47.5'i 40-49 yaş aralığındadır.

Katılımcıların %58.5'i 21 yıl ve üzeri yıldır buldukları şehirde ikamet etmektedirler ve belediyecilikteki deneyim süresi 6-10 yıl arasında olanların oranı %42.8'dir. Siyasi partiler dışında üye olunan STK gruplarının sorulduğu soruya göre en çok meslek odası ve derneklere üye olduğu görülmektedir. 76 katılımcı ise herhangi bir STK üyeliğinin bulunmadığını belirtmiştir. STK'larla ilişkilerde ön plana çıkan konuların ne olduğu sorusuna katılımcıların en çok verdikleri cevabın "dezavantajlı gruplar (kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelliler vb.)" olduğu görülmüştür. Bunu takip eden cevaplar ise; "alt yapı ve imar" ile "çevre kirliliğinin önlenmesi ve doğal çevrenin korunması" olarak belirlenmiştir. Ön plana çıkan konular arasından en az işaretlenen seçenek "stratejik planların hazırlanması ve bütçeleme" olmuştur (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1

STK’larla İlişkilerde Ön Plana Çıkan Konular

	Frekans
Altyapı ve imar	304
Stratejik planların hazırlanması ve bütçeleme	123
Çevre kirliliğinin önlenmesi ve doğal çevrenin korunması	288
Çalışanların hakları ve ücretleri	159
Sosyal ve kültürel etkinlikler	257
Ekonomik iş birliği	155
Dezavantajlı gruplar (kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelliler vb.)	323
Diğer	19

Bir diğer soruda STK’larla ilişkilerin genel kapsamı sorulmuş ve bu soruya en fazla verilen cevap “kentle ilgili kararlarda görüş alınması” olarak belirlenmiştir (Bkz. Tablo 2). Bunu takip eden cevaplar; “uzmanlık alanlarında STK’lardan danışmanlık alınması” ve “kamuoyu bilgisine ulaşmak” olmuştur. En az işaretlenen seçenek “belediye faaliyetlerinin denetlenmesini sağlamak” olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2

STK’larla İlişkilerin Genel Olarak Kapsamı

	Frekans
Uzmanlık alanlarında STK’lardan danışmanlık almak	336
Kentle ilgili kararlarda görüş almak	372
Stratejik planın hazırlanmasında aktif iş birliği yapmak	217
Bütçeleme süreci ile ilgili görüş almak	164
Sunulan hizmetlerin performansını değerlendirmek	168
Kamuoyu bilgisine ulaşmak	266
Belediye faaliyetlerinin denetlenmesini sağlamak	95
Diğer	14

STK’larla ilişkilerde genellikle karşılaşılan engellerin ne olduğu sorusuna en çok verilen cevaplar; “kanun ve yönetmeliklerdeki eksiklikler” ile “STK yöneticileri ve çalışanlarının kişisel menfaat ve istekleri” ile “olarak belirlenmiştir (Bkz. Tablo 3). Bunu takip eden cevaplar; “STK’lardaki kaynak ve personel yetersizliği” ve “STK yöneticisi ve çalışanlarının ilgisiz tutumları” olmuştur.

Tablo 3

STK’larla İlişkilerde Genelde Karşılaşılan Engeller

	Frekans
Kanun ve yönetmeliklerdeki eksiklikler	395
Belediye bütçesinde yeterli kaynağın olmaması	196
Belediye yönetiminin siyasi kaygılarla hareket etmesi	175
STK yöneticileri ve çalışanlarının kişisel menfaat ve istekleri	325
STK yöneticisi ve çalışanlarının ilgisiz tutumları	245
STK’lardaki kaynak ve personel yetersizliği	262
Diğer	26

Yerel katılımçılık kavramının ne anlam ifade ettiği ile ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde (Bkz. Tablo 4) en fazla işaretlenen üç seçenek; "ilgili konularda STK ile iş birliği yapmak", "kent konseyinin aktif olarak çalışması" ve "karar alma süreçlerinde söz sahibi olmak" olarak gerçekleşmiştir. En az işaretlenen seçenekler ise "belediyenin faaliyetleriyle ilgili STK'ların bilgi ve belgelere erişebilmesi" ile "gündem ve kamuoyu oluşturmak" olarak belirlenmiştir.

Tablo 4

Yerel Katılımçılık Kavramının İfade Ettiği Anlam

	Frekans
Belediye seçimlerinde oy kullanmak	145
Karar alma süreçlerinde söz sahibi olmak	258
Belediye bütçelerinin plan ve program süreçlerinde STK'ların aktif olarak yer alması	181
Belediye faaliyetlerinin etkinliğinin denetlenmesi	167
Kent konseyinin aktif olarak çalışması	293
İlgili konularda STK ile iş birliği yapmak	328
Gündem ve kamuoyu oluşturmak	142
Belediyenin faaliyetleriyle ilgili STK'ların bilgi ve belgelere erişebilmesi	98
Diğer	16

Yerel katılımçılıkla ilgili eksikliklerin başlıca nedeninin sorulduğu soruya en çok verilen cevaplar; "yerel demokrasi bilincinin gelişmemiş olması" ve "STK'ların belediyenin işleyişi ve mevzuatı hakkında bilgi sahibi olmaması" olmuştur. En az verilen cevap ise "katılımcı bütçe uygulanmaması" olarak gerçekleşmiştir (Bkz. Tablo 5).

Tablo 5

Yerel Katılımçılıkla İlgili Eksikliklerin Başlıca Nedenleri

	Frekans
Yerel demokrasi bilincinin gelişmemiş olması	339
Katılımı özendirerek araçların yetersiz olması	166
STK'ların aktif katılımının yasal güvence altında olmaması	140
STK'ların belediyenin işleyişi ve mevzuatı hakkında bilgi sahibi olmaması	237
Belediyelerin katılımçılık konusunda isteksiz davranmaları	102
Bürokratik prosedürler	227
Belediyelerin planlama ve bütçeleme süreçlerine STK'ları dahil etmemesi	107
STK'ların aktif katılımçılığa yönelik sorumlu davranmamaları	219
Katılımcı bütçe uygulanmaması	78
Diğer	17

Çalışmada veri toplanan diğer örneklem grubu olan STK örnekleminde dernekler, meslek odaları, sendikalar ve siyasi partiler yer almaktadır. Toplam 800 STK'nın yaklaşık %37.3'ü 10 yıl ve daha fazla zamandır faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.

STK'ların üyelerinin yaklaşık %37.5'nin yaşları 40-49 yaş aralığında yer almaktadır. Üyelerin %45'i üniversite mezunudur. STK'lara yöneltilen belediyelerle ilişkilerde ön plana çıkan konular sorusuna en çok verilen cevaplar; "sosyal ve kültürel etkinlikler", "çevre kirliliğinin önlenmesi ve doğal çevrenin korunması" ve "çalışanların hakları ve ücretleri" olmuştur. En az verilen cevaplar ise "dezavantajlı gruplar" ve "stratejik planların hazırlanması ve bütçeleme" olarak bulunmuştur (Bkz. Tablo 6).

Tablo 6

Belediyelerle İlişkilerde Ön Plana Çıkan Konular

	Frekans
Altyapı ve imar	279
Stratejik planların hazırlanması ve bütçeleme	249
Çevre kirliliğinin önlenmesi ve doğal çevrenin korunması	439
Çalışanların hakları ve ücretleri	425
Sosyal ve kültürel etkinlikler	450
Ekonomik iş birliği	255
Dezavantajlı gruplar (kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelliler vb.)	211
Diğer	34

Bir diğer soru olan belediyeye yönelik taleplerin iletilmesi için en çok hangi yolların kullanıldığı sorusuna “kamuoyu oluşturmaya yönelik basın açıklaması, toplantı ve paneller düzenleyerek” ve “belediye bürokrasisi ile görüşerek” cevapları verilmiştir. En az tercih edilen cevaplar ise “siyasi partilerin yerel veya merkezi düzeydeki yetkilileri aracılığıyla” ve “merkezi yönetim düzeyindeki bürokratlar aracılığıyla” olmuştur (Bkz. Tablo 7).

Tablo 7

Belediyeye Yönelik Taleplerin Dile Getirilmesinde Kullanılan Yollar

	Frekans
Belediye başkanı ile görüşerek	192
Meclis üyeleri ile görüşerek	367
Belediye bürokrasisi ile görüşerek	496
ALO 153 hattı, e-posta, sosyal medya hesapları vb. gibi platformları kullanarak	396
Kamuoyu oluşturmaya yönelik basın açıklaması, toplantı ve paneller düzenleyerek	544
Merkezi yönetim düzeyindeki bürokratlar aracılığıyla	171
Siyasi partilerin yerel veya merkezi düzeydeki yetkilileri aracılığıyla	158
Diğer	28

Belediye yönetimine başvurularda ve taleplerinin yerine getirilmesinde karşılaşılan engellerin sorulduğu soruya en çok verilen cevaplar; “belediye bütçesinde yeterli kaynağın olmaması” ve “seçilmiş yöneticilerin siyasi kaygılarını ön planda tutarak hareket etmeleri” olurken en az verilen cevap “kayırmacılık” olarak elde edilmiştir (Bkz. Tablo 8).

Tablo 8

Belediye Yönetimine Başvurularda ve Taleplerinin Yerine Getirilmesinde Karşılaşılan Engeller

	Frekans
Kanun ve yönetmeliklerdeki eksiklikler	323
Belediye bütçesinde yeterli kaynağın olmaması	476
Seçilmiş yöneticilerin siyasi kaygılarını ön planda tutarak hareket etmeleri	400
Belediye yöneticileri ve çalışanlarının kişisel menfaat ve istekleri	255
Belediye yönetici ve çalışanlarının ilgisiz tutumları	362
Belediyedeki personel yetersizliği	231
Taleplerimizin belediyenin öncelikleri arasında yer almaması	199
Kayırmacılık	53
Diğer	35

Yerel katılımıcılık kavramının ne ifade ettiğinin sorulduğu soruya çoğunluk "belediye karar alma süreçlerinde söz sahibi olmak" ve "belediye bütçelerinin plan ve program süreçlerinde aktif olarak yer almak" cevaplarını vermiştir. En az işaretlenen seçenek ise "belediyenin faaliyetleriyle ilgili bilgi ve belgelere erişebilmek" olmuştur (Bkz. Tablo 9).

Tablo 9

Yerel Katılımcılık Kavramının İfade Ettiği Anlam

	Frekans
Belediye seçimlerinde oy kullanmak	278
Belediye karar alma süreçlerinde söz sahibi olmak	446
Belediye bütçelerinin plan ve program süreçlerinde aktif olarak yer almak	418
Belediye faaliyetlerinin etkinliğini denetlemek	343
Kent konseyine katılmak	343
İlgili olduğumuz konularda belediye ile iş birliği yapmak	292
Gündem ve kamuoyu oluşturmak	148
Belediyenin faaliyetleriyle ilgili bilgi ve belgelere erişebilmek	65
Diğer	23

Bir diğer soruda belediye yönetimini denetleme/takip etmede STK'ların hangi yolları kullandıkları sorulmuştur (Bkz. Tablo 10). Bu soruya en çok verilen cevaplar; "ilgili olduğumuz konularda belediyeden bilgi ve doküman istiyoruz" ve "belediyenin faaliyetleriyle ilgili raporları takip ediyoruz" olarak gerçekleşmiştir. En az verilen cevap, "hukuki yolları kullanarak" olmuştur.

Tablo 10

Belediye Yönetimini Denetleme/Takip Etme Yolu

	Frekans
Meclis çalışmalarını takip ediyoruz	395
Başkan ve meclis üyeleri ile ikili ilişkiler kuruyoruz	377
Belediyenin faaliyetleriyle ilgili raporları takip ediyoruz	524
İlgili olduğumuz konularda belediyeden bilgi ve belge istiyoruz	573
Bir sonraki seçimde oy kullanarak denetliyoruz	293
Hukuki yolları kullanarak	172
Diğer	24

Son olarak yerel katılımıcılıkla ilgili eksikliklerin başlıca nedenlerinin ne olduğunun sorusu STK'lara yöneltilmiş ve bu soruya en fazla verilen cevaplar; STK'ların belediyenin işleyişi ve mevzuatı hakkında bilgi sahibi olmaması" ve "STK'ların aktif katılımının yasal güvence altında olmaması" olarak gerçekleşmiştir. En az işaretlenen cevaplar ise "katılımcı bütçe uygulanmaması" ve "STK'ların aktif katılımıcılığa yönelik sorumlu davranmamaları" olarak elde edilmiştir (Bkz. Tablo 11).

Tablo 11

Yerel Katılımcılıkla İlgili Eksikliklerin Başlıca Nedenleri

	Frekans
Yerel demokrasi bilincinin gelişmemiş olması	373
Katılımı özendirecek araçların yetersiz olması	326
STK’ların aktif katılımının yasal güvence altında olmaması	422
STK’ların belediyenin işleyişi ve mevzuatı hakkında bilgi sahibi olmaması	449
Belediyelerin katılımcılık konusunda isteksiz davranmaları	191
Bürokratik prosedürler	276
Belediyelerin planlama ve bütçeleme süreçlerinden STK’ları dışlaması	93
STK’ların aktif katılımcılığa yönelik sorumlu davranmamaları	57
Katılımcı bütçe uygulanmaması	44
Yerel halkın katılım konusunda yeterli isteklilik göstermemesi	88
Diğer	27

6. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada dirençli bir kent tasarımında katılımcılık ilişkisinin önemine vurgu yapılmış ve bu kapsamda Türkiye’de her iki örneklem grubunda (Belediye ve STK) yer alan katılımcılara sorular sorularak, katılımcılık ilişkisinde ön plana çıkan konular, karşılaşılan engeller ve katılımcılığa bakış açıları değerlendirilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgular neticesinde Belediye ve STK ilişkisinde ön plana çıkan konuların sorulduğu ortak soruda her iki örneklem grubunda verilen cevaplar farklılık göstermiştir. Belediye örneğinde yer alan katılımcıların en çok işaretledikleri seçenek “dezavantajlı gruplar” olurken bunu takip eden cevaplar ise “altyapı ve imar” ile “çevre kirliliğinin önlenmesi ve doğal çevrenin korunması” olarak belirlenmiştir. Belediye meclisi üyeleri tarafından verilen bu cevaplara karşılık STK’ların en çok işaretledikleri seçenekler “sosyal ve kültürel etkinlikler”, “çevre kirliliğinin önlenmesi ve doğal çevrenin korunması” ve “çalışanların hakları ve ücretleri” olmuştur. Belediye örneğinde ön plana çıkan konular arasından en az işaretlenen seçenek “stratejik planların hazırlanması ve bütçeleme” olurken, STK örneğinde en az işaretlenen seçenek ise “dezavantajlı gruplar” olarak gerçekleşmiştir. Bu soruya verilen cevaplarda dikkat çeken noktalardan biri “dezavantajlı gruplar” cevabının belediyelerde önem sıralamasına göre ilk sırada yer almasına rağmen STK’ların önem sıralamasında son sırada yer almasıdır. Cevaplarda ortaklaşılan konu başlığı ise “çevre kirliliğinin önlenmesi ve doğal çevrenin korunması” olmuştur. Her iki grup bu konuya benzer bir önem atfetmiştir.

Bulgular her iki örneklem için ilişkilerde karşılaşılan engeller açısından değerlendirildiğinde Belediye örneğindeki katılımcıların “kanun ve yönetmeliklerdeki eksiklikler” ile “STK yöneticileri ve çalışanlarının kişisel menfaat ve istekleri” cevaplarını, STK örneğindeki katılımcıların ise “belediye bütçesinde yeterli kaynağın olmaması” ve “seçilmiş yöneticilerin siyasi kaygılarını ön planda tutarak hareket etmeleri” cevaplarını verdikleri görülmektedir. “Belediye yönetiminin siyasi kaygılarla hareket etmesi” ve “belediye bütçesinde yeterli kaynağın olmaması” seçeneği belediye örneğindeki katılımcıların en az işaretledikleri cevaplardır. Bu soruya verilen cevaplardaki farklılıklar da oldukça dikkat çekicidir. Örneğin, belediyelerin STK’larla ilişki kurmada karşılaştığı engellerin başında “STK yöneticileri ve çalışanlarının kişisel menfaat ve istekleri” yer alırken STK’ların engel olarak nitelediği konuların başında da “seçilmiş yöneticilerin siyasi kaygılarını ön planda tutarak hareket etmeleri” yer almaktadır. Bu durum

hem belediyelerin hem de STK'ların karşılıklı olarak ideolojik-siyasi hareket ettikleri görüşünü benimsediklerini göstermektedir. Başka bir ifade ile grupların birbirlerine karşı duydukları güvenin sorunlu olduğu görülmektedir. Aynı şekilde belediyeler "belediye bütçesinde yeterli kaynağın olmaması" seçeneğini en az işaretlerken STK'lar bu seçeneği önem sıralamasında ilk sırada işaretlemişlerdir. Bu sonuç belediye kaynaklarından STK'ların yeterli düzeyde ya da hiçbir şekilde yararlanmadığı göstermektedir. Diğer taraftan belediyeler tarafından "kanun ve yönetmeliklerdeki eksiklikler" konusunun önem sıralamasında ilk sıralamada yer alması oldukça önemlidir. Bu bulgu hem belediye hem de STK mevzuatlarında katılımcılık ilişkisinin güçlendirilmesine yönelik yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Yerel katılımcılığın ifade ettiği anlam sorusuna belediye örneklemindeki katılımcılar en çok "ilgili konularda STK ile iş birliği yapmak" olarak cevap verirken STK örneklemindeki katılımcılar "belediye karar alma süreçlerinde söz sahibi olmak" cevabını vermişlerdir. Her iki örneklemedeki katılımcılarının en az işaretledikleri seçenek ise "belediyenin faaliyetleriyle ilgili bilgi ve belgelere erişebilmek" olarak belirlenmiştir. Belediye ve STK'ların bu soruya verdikleri önem derecesinin oldukça birbirine yakın olduğu söylenebilir. Her iki paydaşın cevaplarında iş birliği ve söz sahibi olmak ön plandadır. Dolayısıyla, her iki paydaşın bu cevaplarla aktif katılımcılığa vurgu yaptıkları söylenebilir. Diğer taraftan her iki paydaşın en az işaretlediği cevap ise "belediyenin faaliyetleriyle ilgili bilgi ve belgelere erişebilmek" cevabıdır. Bu bulgu katılımcılık literatüründe tartışıldığı üzere saydamlığın ya da erişebilirliğin tek taraflı bir eylem ve sadece bilgilerin paylaşılmasıyla ilgili olmasından kaynaklı pasif katılımcılık olarak nitelenmektedir.

Yerel katılımcılık ile ilgili eksikliklerin nedeninin sorulduğu soruda belediye örneklemindeki katılımcılar bu eksikliğin en önemli nedenini "yerel demokrasi bilincinin gelişmemiş olması" ve "bürokratik prosedürler" olarak cevaplarırken STK örneklemindeki katılımcılar "STK'ların belediyenin işleyişi ve mevzuatı hakkında bilgi sahibi olmaması" ve "STK'ların aktif katılımının yasal güvence altında olmaması" olarak yanıtlamıştır. STK örneklemindeki katılımcılar "Yerel demokrasi bilincinin gelişmemiş olması" cevabını üçüncü sıradaki eksiklik olarak göstermişlerdir. Belediye ve STK örneklemlerinde en az verilen cevap "katılımcı bütçe uygulaması" olmuştur. Demokrasi en genel ifadeyle bireylerin kendi yönetimlerinde söz sahibi olmaları anlamına gelmektedir. Katılımcı bütçe uygulamasının her iki paydaş tarafından en az cevaplar arasında yer alması ilgili olarak ise Türkiye'deki belediye uygulamaları değerlendirildiğinde katılımcı bütçelemenin gerçekleştirilmiyor olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Bir kentte fiziksel, çevresel, sosyal ve ekonomik anlamda ortaya çıkabilecek tüm sorunlarla mücadelede, kentin daha dirençli hale getirilebilmesi için belediyelerin paylaşımlarıyla birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Bu durum her şeyden önce belediyelerde katılımcı bir modelin benimsenmesi ve paydaş katılımına önem veren bir yönetim anlayışıyla mümkündür. Ancak Türkiye'de hem belediyelerden hem de STK'lardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde yerelde paydaşlık ilişkisinin zayıf olduğu söylenebilir. Bu nedenle Türkiye'de belediyeler, dirençli kent olma yönünde planlamalarını gerçekleştirirken dirençli kent tasarımının önemli bir bileşeni olan katılımcı yönetim modelini benimsemeleri ve paydaşları ile olan aktif katılımcılık ilişkilerini güçlendirmeleri gerekmektedir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, TÜBİTAK (SOBAG) 1001 kapsamında desteklenen 120K148 numaralı ve “Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Planlama ve Bütçeleme Süreçlerinde Belediye ile Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki Katılımcılık İlişkisinin Büyükşehir Belediyeleri ve İl Belediyeleri Açısından Analizi” başlıklı projeden üretilmiştir. Mali desteklerinden dolayı TÜBİTAK’a teşekkür ederiz.

FINANSAL DESTEK

Bu çalışma, TÜBİTAK (SOBAG) 1001 kapsamında desteklenen 120K148 numaralı ve “Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Planlama ve Bütçeleme Süreçlerinde Belediye ile Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki Katılımcılık İlişkisinin Büyükşehir Belediyeleri ve İl Belediyeleri Açısından Analizi” başlıklı projeden üretilmiştir.

ETİK

Makalenin araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlandığı beyan edilmiştir. Araştırmaya ilişkin Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Etik Kurulu’ndan 07.11.2019 tarihli 2019/62 protokol numarası ile izin alınmıştır.

YAZAR KATKI BEYANI

Erdal Eroğlu Kavram/fikir; Literatür taraması; Tasarım; Veri/bulguların yorumu; Taslağın yazımı; Yönetme ve kontrol; Eleştirel inceleme; Finansman; Son onay ve sorumluluk. Genel katkı düzeyi %45

Semra Taş Tasarım; Literatür taraması; Veri/bulguların yorumu; Taslağın yazımı; Eleştirel inceleme; Son onay ve sorumluluk. Genel katkı düzeyi %35

Mine Aydemir Dev Taslağın yazımı; Veri toplama/analiz; Veri/bulguların yorumu; Son onay ve sorumluluk. Genel katkı düzeyi %20

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Kaynakça

- Başaran, İ. (2008). *Kent ve yerel yönetim*. Okutan Yayıncılık.
- Berner, M. (2003). Current practices for involving citizens in local government budgeting: Moving beyond method. *Public Administration Quarterly*, 27(4), 410-432.
- Bush, J., & Doyon, A. (2019). Building urban resilience with nature-based solutions: How can urban planning contribute? *Cities*, 95, 102483. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.102483>
- Callahan, K. (2007). Citizen participation: Models and methods. *International Journal of Public Administration*, 30(11), 1179–1196. <https://doi.org/10.1080/01900690701225366>
- Cattivelli, V., & Rusciano, V. (2020). Social innovation and food provisioning during COVID-19: The case of urban–rural initiatives in the province of Naples. *Sustainability*, 12(11), 4444. <https://doi.org/10.3390/su12114444>
- Carter, J. G., Cavan, G., Connelly, A., Guy, S., Handley, J., & Kazmierczak, A. (2015). Climate change and the city: Building capacity for urban adaptation. *Progress in Planning*, 95, 1–66. <https://doi.org/10.1016/j.progress.2013.08.001>
- Chirenje, L. I., Giliba, R. A., & Musamba, E. B. (2013). Local communities’ participation in decision-making processes through planning and budgeting in African countries. *Chinese Journal of Population Resources and Environment*, 11(1), 10–16. <https://doi.org/10.1080/10042857.2013.777198>
- Coaffee, J., Therrien, M. C., Chelleri, L., Henstra, D., Aldrich, D. P., Mitchell, C. L., Tsenkova, S., & Rigaud, R. (2018). Urban resilience implementation: A policy challenge and research agenda for the 21st century. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 26(3), 403–410. <https://doi.org/10.1111/1468-5973.12233>
- Cretney, R. (2014). Resilience for whom? Emerging critical geographies of socio-ecological resilience. *Geography Compass*, 8(9), 627–640. <https://doi.org/10.1111/gec3.12154>
- Çin, S. (2015). Yönetişim sürecinde sivil toplum kuruluşları. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 50(1), 16–30.
- Çiriş, S. (2017). Kentsel planlamada paradigma değişiminin bir ürünü: "Dirençli Ulaştırma" ve İstanbul kenti üzerine inceleme: Giriş. 12. *Ulaştırma Kongresi (Ulaştırma Politikaları) Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 147–156). https://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/18001_41_29.pdf
- Cloete, C. E. (2012). Assessing urban resilience. *WIT Transactions on Information and Communication Technologies*, 44(11), 341–351. <https://doi.org/10.2495/risk120291>
- Derici, N. (2020). Civil society, governance and development. *Liberal Düşünce Dergisi*, 25(97), 227–248. <https://doi.org/10.36484/liberal.679412>
- Desouza, K. C., & Flanery, T. H. (2013). Designing, planning, and managing resilient cities: A conceptual framework. *Cities*, 35, 89–99. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2013.06.003>

- Devas, N., & Grant, U. (2003). Local government decision-making—citizen participation and local accountability: Some evidence from Kenya and Uganda. *Public Administration and Development*, 23(4), 307–316. <https://doi.org/10.1002/pad.281>
- Eren, Ş. G. (2019). Tokyo: Solaris - Güneş İmparatorluğu'nun dirençli, kırılğan ve tehlikeli kenti. *İdealkent*, 10(28), 907–941. <https://doi.org/10.31198/idealkent.635099>
- Ergen, Z. (2012). Yönetimden yönetişime : Katılımcı bütçeleme modeli. *Maliye Dergisi*, (163), 316–334.
- European Commission, Joint Research Centre, Manca, A. R., Benczur, P., & Giovannini, E. (2017). *Building a scientific narrative towards a more resilient EU society* (JRC Science for Policy Report). European Union. <https://dx.doi.org/10.2760/635528>
- Godschalk, D. R. (2003). Urban hazard mitigation: Creating resilient cities. *Natural Hazards Review*, 4(3), 136–143. [https://doi.org/10.1061/\(asce\)1527-6988\(2003\)4:3\(136\)](https://doi.org/10.1061/(asce)1527-6988(2003)4:3(136))
- Gönüllü, C. (2020). “STK-Belediye-Yönetişim Ekseninde” birbirlirinin gözünden aktörler: Burdur ili örneği. *Emek ve Toplum*, 9(23), 51–69. <https://doi.org/10.31199/hakisderg.686028>
- Hayta, Y. (2016). Kent kültürü ve değişen kent kavramı. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 165–184. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bitlissos/issue/45113/563898>
- Holling, C. S. (1973). Resilience and stability of ecological systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 4(1), 1–23. <https://doi.org/10.1146/annurev.es.04.110173.000245>
- Innes, J. E., & Booher, D. E. (2004). Reframing public participation: Strategies for the 21st century. *Planning Theory & Practice*, 5(4), 419–436. <https://doi.org/10.1080/1464935042000293170>
- Jabareen, Y. (2013). Planning the resilient city: Concepts and strategies for coping with climate change and environmental risk. *Cities*, 31, 220–229. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2012.05.004>
- Kafa, C., & Ataay, F. (2008). Yönetişim: Devlet-Toplum ilişkilerinde yeni bir aşama. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 229–240. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4380/60078>
- Kavanoz, S. (2020). “Kentsel Direnç” kavramı üzerine. *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 5–24. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yykentcevre/issue/55330/733459>
- Kaypak, A. (2012). Yerel yönetimlerde katılımcı/müzakereci demokrasi sürecinde sivil toplum kuruluşlarının önemi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi-International Journal of Management Economics and Business*, 8(17). <https://doi.org/10.11122/ijmeh.2012.8.17.72>
- Keyman, F. (2004). *Sivil toplum, sivil toplum kuruluşları ve Türkiye* (Konferans Yazıları No. 4). Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları. İstanbul Bilgi Üniversitesi. https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/keyman_std_4.pdf
- Kim, D., & Lim, U. (2016). Urban resilience in climate change adaptation: A conceptual framework. *Sustainability*, 8(4), 405. <https://doi.org/10.3390/su8040405>
- Kooiman, J. (1999). Social-political governance. *Public Management: An International Journal of Research and Theory*, 1(1), 67–92. <https://doi.org/10.1080/14719037800000005>
- King, C. S., Feltey, K. M., & Susel, B. O. (1998). the question of participation: Toward authentic public participation in public administration. *Public Administration Review*, 58(4), 317. <https://doi.org/10.2307/977561>
- Krellenberg, K., Koch, F., & Kabisch, S. (2016). Urban sustainability transformations in lights of resource efficiency and resilient city concepts. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 22, 51–56. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2017.04.001>
- Lister, R. (1998). Citizen in action: Citizenship and community development in a Northern Ireland context. *Community Development Journal*, 33(3), 226–235. <https://doi.org/10.1093/cdj/33.3.226>
- Meerow, S., Newell, J. P., & Stults, M. (2016). Defining urban resilience: A review. *Landscape and Urban Planning*, 147, 38–49. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2015.11.011>
- Mirti Chand, A. V. (2018). Place Based Approach to plan for Resilient Cities: A local government perspective. *Procedia Engineering*, 212, 157–164. <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2018.01.021>
- Payam, M. M. (2019). Dirençli kentlerde belediyelerin suç önlemedeki rolüne yeni bir bakış. *İdealkent*, 10(28), 1022–1049. <https://doi.org/10.31198/idealkent.634237>
- Røiseland, A., & Vabo, S. I. (2016). Interactive or counteractive governance? Lessons learned about citizen participation and political leadership. In J. Edelenbos & I. van Meerkerk (Eds.), *Critical reflections on interactive governance* (pp. 120-145). Edward Elgar Publishing.
- Ruige, A., Üskent, S., & Micka, P. (2014). *Yönetişim ve katılım: Etkili katılım için araçlar yöntemler mekanizmalar* (Katılımcılık Rehberleri No. 1/4). İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Stratejik Yerel Yönetişim Projesi. Başak Matbaası.
- Schauppenlehner-Kloyber, E., & Penker, M. (2016). Between participation and collective action—from occasional liaisons towards long-term co-management for urban resilience. *Sustainability*, 8(7), 664. <https://doi.org/10.3390/su8070664>
- Sharifi, A., & Khavarian-Garmsir, A. R. (2020). The COVID-19 pandemic: Impacts on cities and major lessons for urban planning, design, and management. *Science of the Total Environment*, 749, 142391. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.142391>
- Spaans, M., & Waterhout, B. (2017). Building up resilience in cities worldwide – Rotterdam as participant in the 100 Resilient Cities Programme. *Cities*, 61, 109–116. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2016.05.011>

- Stoker, G. (1998). Governance as theory: Five propositions. *International Social Science Journal*, 50(155), 15–28. <https://doi.org/10.1111/issj.12189>
- Tang, J., & Heinemann, H. R. (2018). A resilience-oriented approach for quantitatively assessing recurrent spatial-temporal congestion on urban roads. *PLoS ONE*, 13(1), e0190616. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0190616>
- Tuğaç, Ç. (2019). Kentse dirençlilik perspektifinden yerel yönetimlerin görevleri ve sorumlulukları. *İdealkent*, 10(28), 984–1019. <https://doi.org/10.31198/idealkent.634144>
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction [UNISDR]. (2010). *Making cities resilient: My city is getting ready*. <https://www.unisdr.org/we/inform/publications/14043>
- Wu, C., Cenci, J., Wang, W., & Zhang, J. (2022). Resilient city: Characterization, challenges and outlooks. *Buildings*, 12(5), 516. <https://doi.org/10.3390/buildings12050516>
- Yeşildağ, A. (2020). Sivil toplum ve yerel yönetimlerde katılım: Yönetişim temelli bir yaklaşım. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2, 31–44. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbm/issue/59557/825447>
- Zhu, S., Li, D., & Feng, H. (2019). Is smart city resilient? Evidence from China. *Sustainable Cities and Society*, 50, 101636. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2019.101636>
- Zhu, S., Li, D., Feng, H., Gu, T., Hewage, K., & Sadiq, R. (2020). Smart city and resilient city: Differences and connections. *WIREs Data Mining and Knowledge Discovery*, 10(6). <https://doi.org/10.1002/widm.1388>

Extended Abstract

This study focuses on the current state of the participation relationship with NGOs, which are the most important stakeholders of municipalities in resilient urban design. It is very important to follow an active participatory local government model with a multi-actor governance approach in the formation of urban resilience and in tackling all kinds of problems that may adversely affect urban resilience. In other words, for a more livable and resilient city, the stakeholders of the city should be included in the decision-making process. Fighting with the dynamics of the city against all physical, environmental, social, and economic problems that may arise in a city will not only make the city more resilient, but also transform it into a more livable city in which all stakeholders establish a secure relationship of belonging. This is possible, first, with the adoption of a participatory model in municipalities and a governance approach that gives importance to stakeholder participation. Governance is defined as a multi-actor, pluralist, conciliatory, horizontal relationship-based management model in which non-governmental organizations (NGOs) have a common position as well as their participation. Therefore, it is very important to follow an active participatory local government model with a multi-actor governance approach in the formation of urban resilience and in tackling all kinds of problems that may adversely affect urban resilience. In other words, for a more livable and resilient city, the stakeholders of the city should be included in the decision-making process. The most important stakeholder of municipalities is undoubtedly the citizens living in that city. However, NGOs that represent the organized state of citizens are an indispensable element for both citizens' representation and participatory democracy. Civil society is an organized social structure that exists voluntarily, without any coercion, independent of the state, and even in this aspect, which limits its power. According to the types of activities that represent a wide area in terms of local dynamics and stakeholder relations, business circles, education and health, women's and children's rights, environment, citizenship, culture and arts and disadvantaged groups, academic and professional chambers, political party representations and There are NGOs made up of trade unions. These NGOs and municipalities, which are numerous and diverse, have the power to make the city more resilient against all adversities. The original aspect of the study is to emphasize the participation relationship between city managers and NGOs in resilient urban design and to contribute to the relevant literature. In this context, the concepts of urban resilience, governance and participation were first discussed theoretically in the study. Afterwards, the role and importance of the participation relationship between municipalities and NGOs in resilient urban design is explained. Finally, the survey findings obtained from the municipalities and NGOs, which are two separate sample groups, were evaluated within the scope of the demographic characteristics of the participants, the perception of participation and the stakeholder relationship. Quantitative research method was adopted in the study. In this context, a total of 800 data for NGO samples and 552 data for Municipality samples were collected in the final data. Participants in both sample groups took part in the study voluntarily. In addition to demographic questions, the participants were asked questions about the issues that come to the fore in the relations between municipalities and NGOs. These questions are closed-ended and arranged in such a way that participants can mark the first three answers that they deem the most important among multiple options. Obtained data are summarized with frequency tables. Although there are similarities between the two sample groups in the answers given to the multi-answer questions in the study, the opinions of the participants in the municipality and NGO sample regarding the issues that come to the fore in relations, local participation and the obstacles encountered, do not exactly match and there are findings that show differences. Within the framework of the findings obtained, it can be said that there is no common understanding between the municipalities and NGOs in Türkiye from the beginning of the decision-making processes on participation.